

Obr. 2. Bouzov, k. ú. Blažov. Měděná sekera z časného eneolitu. Foto P. Rozsívál.
Fig. 2. Bouzov, Blažov cadastral area. Copper axe from Early Eneolithic. Photo by P. Rozsívál.

Summary

Bouzov (Blažov cadastral area, Olomouc District), “Na Nivách”. In 2020, the Regional Museum in Olomouc acquired a copper axe datable to the Early Eneolithic (Fig. 2) to add to its collections.

Lukáš Hlubek

Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město)

Ul. Štefánikova, č. p. 30, ul. Rybníček, č. p. 1, parc. č. 459.

Kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2106228N, 16.6031878E; 49.2108697N, 16.6030672E; 49.2107944N, 16.6027572E; 49.2105597N, 16.6028994E

Na přelomu února a března roku 2020 byl v Brně na nároží Štefánikovy ulice a Rybníčku (městská část Brno – Královo Pole), v rámci výstavby nového polyfunkčního domu, prováděn záchraný archeologický výzkum. Stavbě, jejímž investorem bylo Město Brno, předcházela demolice stávajícího patrového domu z 60.–70. let 19. století. Přestože téměř celý půdorys demolovaného objektu byl až na malý dvorek podsklepen, podařilo se na dochovaných zbytcích terénu a pod podlahami sklepů odhalit, s ohledem na rozsah zkoumané plochy poměrně intenzivní, doklady osídlení.

Nejbližší okolí stavby nebylo ve středověku a raném novověku osídleno a zdejší pozemky, přiléhající k historické komunikaci spojující město Brno s Královým polem (dnešní Staňkova ulice), náležely k zemědělskému zázemí města. Teprve na počátku 19. století bylo bezprostředně na sever odtud postaveno c. k. dělostřelecké skladiště. Na jeho místě později vznikla dnes již zdemolovaná dělostřelecká kasárna. Ve stejné době také začaly západním směrem (okolí dnešních ulic Botanická, Dřevařská, Šumavská a Kotlářská) vznikat v souvislosti s počínajícím stavebním boomem četné cihelny. I když prozatím nebyl z nejbližšího okolí znám žádný doklad pravěkého osídlení, dalo se toto, vzhledem k příhodně orientované poloze na sprašové návějí mírně se sklánějící na východ k vodoteči Ponávky, předpokládat.

V okolí stavby se v pozdní době kamenné nacházelo dosud neznámé pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou, ze kterého se podařilo výzkumem odhalit jeden, mladší výstavbou značně porušený, hrob s kostrovým pohřbem, zachycený ve stěně stavební jámy (obr. 3). Skelet muže, stáří 16–17 let, byl uložen do obdélné jámy se zaoblenými rohy a zasypán byl tmavou hnědou plastickou hlínou. V půdoryse dosahovala hrobová jáma rozměrů 2,30 × >1,20 m a její dno se nacházelo 217,85 m n. m., 2,35 m od povrchu bývalého dvorku. Míra původního zahloubení se mohla pohybovat kolem 1,4 až 1,5 m. Zemřelý byl na dně hrobu uložen ve skrčené poloze na boku. Orientace hlavou

k ZSZ a obličejem k jihu byla určena pouze na základě několika dochovaných kostí. V severozápadním rohu hrobové jámy, pravděpodobně za hlavou zemřelého, se z původně asi bohatšího inventáře dochovala část misky schönfeldského typu a džbánek s kamennou broušenou sekerkou.

Obr. 3. Brno-Ponava. Hrobová jáma kultury se šňůrovou keramikou zachycená ve stěně stavební jámy. Foto V. Kolařík.

Fig. 3. Brno-Ponava. Corded Ware culture grave pit documented in the profile of the site (construction) pit. Photo by V. Kolařík.

Literatura

Kolařík, V. 2020: Brno, Štefánikova 30 - polyfunkční dům. Rkp. nálezevých zpráv č. j. 03/2020. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Brno (Ponava cadastral area, Brno-City District), the corner of Štefánikova and Rybníček streets. A rescue excavation was carried out in Brno during the construction of a new multi-purpose building. The excavation revealed an inhumation burial of a man from the Corded Ware culture (Fig. 3), which was probably part of a more extensive, as yet unknown, cemetery.

Václav Kolařík, Lenka Sedláčková, Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

Stránská skála III; „Na Slatinsku“.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídliště, areál těžby.

Mikrosondáž/vzorkovací sondáž. Badatelský výzkum.

Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1870131N, 16.6816311E

V roce 2020 pokračoval další etapou systematický průzkum exploatačně-dílenského areálu na Stránské skále (SS). Na rozdíl od předchozí sezóny, kdy se výzkum soustředil na polohu SS IV (Bartík, Škrdla 2020), byla věnována pozornost poloze SS III, situované v JV části lokality. V tomto prostoru je předpokládána jak samotná pravěká exploatace rohovců, tak se zde prokazatelně rozprostíralo sídliště osídlené v mladém neolitu až starším eneolitu, které vykazuje nebývalé rozsáhlé známky dílenských aktivit spojených se štípáním místních rohovců. V letech 2017–2018 zde bylo provedeno několik zjišťovacích sond, při kterých byl nově objeven rozsáhlý objekt kultury nálevkovitých pohárů a revidně prozkoumána část hlínku kultury s moravskou malovanou

keramikou (Bartík et al. 2019). Těmto odkryvům předcházela geomagnetická prospekce, při níž se podařilo proměřit plochu o rozměrech 255 × 125 m, odpovídající výměře 3,2 ha (Milo, Tencer 2017). Z výsledného magnetogramu je zřejmé, že na zkoumané ploše se nachází více jak sedm desítek anomálií, které zde indikují potenciální archeologické objekty. Tři drobnější kruhové anomálie byly testovány s negativním výsledkem (ukázalo se, že se jedná o mělké mísovitě jámy novověkého stáří) již při výzkumu v roce 2017 (Bartík et al. 2019, Fig. 7; objekty 8–10/17). Další etapa testování geofyzikálních anomálií proběhla v srpnu 2020. K ověření výskytu pravěkých objektů bylo vybráno dalších 7 anomálií. Ve dvou případech bylo možné testované anomálie determinovat (na základě ojedinělých fragmentů keramiky a úlomků cihel) jako drobné novověké objekty. Jednu z výrazných anomálií, u které bylo predikováno, že se jedná o objekt se značně propálenou výplní, se nepodařilo v terénu vůbec identifikovat, a to i přes fakt, že v okolí souřadnice jejího středu bylo položeno v síti několik mikrosond. Zbývající čtyři mikrosondy byly pozitivní a na jejich profilech byla zjištěna tmavě hnědá až černá humusovitá výplň pravěkých objektů. Až na jedinou výjimku pochází ze zjišťovacích sond pouze nepočtená kolekce archeologického materiálu v podobě několika málo zlomků keramiky a štípaných artefaktů. Výrazněji početnou kolekci nálezů poskytl jen jeden z objektů na západním okraji zkoumané plochy, z jehož výplně bylo vyzvednuto 146 ks štípané industrie z rohovce typu Stránská skála. Několik dalších desítek štípaných artefaktů se nacházelo na rozhraní výplně objektu a podorníci. Dále bylo objeveno 20 převážně drobných fragmentů keramiky, 12 ostrohranných úlomků vápence, 2 zlomky otloukačů a jeden menší kus pískovce pocházející pravděpodobně z ručního kamenného mlýnku. Získaný keramický materiál nedovoluje pro absenci chronologicky signifikantních prvků bližší datování než do výše zmíněného rozmezí mladého neolitu až staršího eneolitu. Charakterem hmoty se však nalezené zlomky keramiky podobají především materiálu z objektů datovaných do kultury nálevkovitých pohárů. Přesnější funkční interpretaci stejně jako datování nově identifikovaných objektů přinese až budoucí prostorově rozsáhlejší výzkum.

Literatura

Bartík, J., Škrdla, P., Šebela, L., Přichystal, A., Nejman, L. 2019: Mining and processing of the Stránská skála-type chert during Late Neolithic and Early Eneolithic periods. *Archeologické rozhledy* LXXI(3), 373–417.

Bartík, J., Škrdla, P. 2020: Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město) „Stránská skála IV“. *Přehled výzkumů* 61(1), 157–158.

Milo, P., Tencer, T. 2017: *Správa o geofyzikálnom prieskume. Brno – Stránská skála*. Archeogeofyzika Brno. Uloženo: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Summary

Brno (Slatina cadastral area, Brno-City District). The geomagnetic survey conducted during the previous project (Milo, Tencer 2017) at the Stránská skála III site identified a number of different value, dimension and shape anomalies. Seven of these were located in the field tested using micro-test pits in 2020 with the following results: a significant feature was not proven, 2 anomalies were sub-recent (late medieval to the Modern Period), and 4 were positive and proved Neolithic/Eneolithic sunken features (identified with characteristic pottery sherds and lithics). One of the 4 positive features (located within the western part of the surveyed area) yielded a large collection of artefacts (146 items) made from local cherts so is a potential target for future excavation attempts.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Brno (k. ú. Židenice, okr. Brno-město)
Ul. Táborská, Vančurova, parc. č. 5437, 5438/1, 5439/1, 5440, 5441, 5442, 5443/1, 5444/1, 5444/3.

Jordanovská kultura. Sídliště, depot, komunikace.

Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1957475N, 16.6485753E

Během podzimu 2020 proběhl záchraný archeologický výzkum na stavbě bytového domu mezi ulicemi Táborská a Vančurova v městské části Brno-Židenice, který odkryl dosud neznámé osídlení jordanovské kultury.

Většina objektů se nacházela v severní části staveniště, při Vančurově ulici. Nejzajímavějším nálezem byl keramický depot, čítající dvě celé nádoby, fragmenty další nádoby a dva silicidové artefakty: jádro a úštěp. Depot byl uložen v poměrně mělké kruhové jámě o průměru cca 1,2 m (obr. 4, 5). Nejrozlehlejší objektem byl hliník, jehož neúplné rozměry přesahují 12 × 8 m, hloubka dosahuje přibližně 1 m. Na nepravidelném dně byly zaznamenány dvě kumulace zlomků vypálené hlíny, nasvědčující o přítomnosti pyrotechnologických zařízení. V zásypu samotného hliníku se kromě keramických fragmentů nalezl početný soubor štípané industrie obsahující nástroje, úštěpy i jádra, převážně z rohovce ze Stránské skály. Lze předpokládat, že hliník sloužil druhotně jako dílna na výrobu štípané industrie. Mezi hliníkem a depotem byly nadále zachyceny dvě menší zásobní jámy. Střední a jižní částí plochy stavby vedly dva lineární příkopovité útvary ve směru východ-západ. Z jejich výplně pochází pouze několik silicidových úštěpů a malých zlomků pravěké keramiky. Oba útvary by snad mohly být relikty úvozové cesty.

Obr. 4. Brno-Židenice. Keramický depot jordanovské kultury v sídlištním objektu. Foto J. Zubalík.

Fig. 4. Brno-Židenice. Jordanów culture pottery depot in the settlement feature. Photo by J. Zubalík.

Literatura

AMČR: Záznam M-202003344 [cit. 2021-04-01].

Archeologická mapa České republiky.